

Предмети духовно-морального спрямування

УДК 373.3.091.32

Л. С. Магдисюк,
учитель початкових класів, учител курсу «Християнська етика в українській культурі»,
бібліотекар НВК «загальноосвітня школа І–ІІІ ст. – дитячий садок»
с. Самари-Оріхові Ратнівського району Волинської області

Мої рідні. Моя родина

Конспект уроку, 1 клас

В ігровій інтерактивній формі, використовуючи біблійні цитати й історичні дані, матеріали з домашніх архівів, дітям доноситься думка про цінність близьких сімейних взаємин, гармонійних суспільних відносин.

Ключові слова: сім'я, рід, Батьківщина, князь Володимир.

Mahdysuk L. S. My Relatives. My Family.

In playing interactive form children are given the idea of the value of family relationships and harmonious social relations, using biblical quotes and historical data, materials from home archives.

Key words: family, genus, motherland, Prince Volodymyr.

Навчальна мета: ознайомити дітей з поняттями «рід», «родина», із історією хрещення Русі; донести до свідомості дітей, що сім'я – це маленька модель України, тому потрібно жити в повазі, любові один до одного; навчати взаємодопомоги, збереження традицій свого роду; прагнути бути вдячними Богові – нашому Отцеві за всі блага, які Він нам посилає, за Його захист і терпіння.

Розвивальна мета: розвивати пам'ять, здатність самостійно мислити, висловлювати власні думки, збагачувати словниковий запас, уміння прислухатися до своєї душі, розвивати в учнів почуття прекрасного.

Виховна мета: виховувати почуття вдячності Богу за створений світ, за свою сім'ю, родину, за хліб щоденний; оберігати і шанувати свій рід, неніку Україну; безкорисливо творити добро; вчити бережно поводитись із хлібом, берегти його; донести думку, що людина зобов'язана дбати про все, створене Господом.

Наочність: Святе Письмо, ілюстрації до текстів Біблії, мультимедійна презентація «Історія хрещення Київської Русі», відеозаписи, роздатковий та дидактичний матеріал, дерево з листочками, малюнки, дерево родоводу.

Ключовий вірш: «Шануй батька і неніку – буде скрізь тобі гладенько» (народна мудрість).

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Структура уроку

I. Організація учнів до уроку

Привітання зі школярами. Настанова на урок.

Українці ми маленькі,
Любі діти тата й ненічки.

II. Актуалізація знань і чуттєвого досвіду

2.1. Слово вчителя.

– Ми живемо у прекрасному мальовничому краї.
Діти, як називається наша країна? (Україна).

Пропоную зробити її квітучою, милою оку. Але для цього буде потрібно пригадати, що ви знаєте про нашу державу.

2.2. Засівання нивки на благо України.

Про Батьківщину знаємо багато –
Буде наша нивка квітувати.

Діти по черзі відповідають на запитання. За кожну правильну відповідь дівчатка беруть квітку, а хлопці – колосок і прикріплюють за допомогою магнітика на дошку.

2.3. Евристична бесіда.

Яке головне місто України? (Київ).

Як називається людина, яка керує нашою державою? (Президент).

Хто нині Президент України? (Володимир Зеленський).

Яких кольорів український прапор? (Жовтого і синього).

Що означає жовтий колір? (Жито, пшеници, сонце).

Що означає синій колір? (Небо).

Які річки протікають на території України? (Дніпро, Дністер, Стир, Прип'ять...)

А в якій області живемо ми? (Волинській).

Методичні публікації

– Виходить дуже гарна нивка в нашому краї. Погляньте, як гарно у нас все вийшло.

– А коли наша Україна буде квітнути? Що їй для цього потрібно? (*Щоб ми оберігали її, дбали, не забруднювали, поважали один одного, були чесними та справедливими.*)

– Хто ж дав нам гори, поля, річки, моря, озера, ліси? (*Бог*).

- Як одним словом назвати все це? (*Світ*).
- А скільки днів Бог творив світ? (*Шість*).

2.4. Заглянемо у дитячу Біблію.

Розгорніть Біблію на сторінці 6.

– Що зображене на малюнку? (*День і ніч, сонце, квіти, дерева, вода і гори*).

– Вам подобається те, що створив Бог?

– І Йому, діти, все дуже сподобалося. Про це каже Святе Письмо: «Це дуже добре!».

III. Вивчення нового матеріалу

3.1. Розповідь вчителя.

Ми, українці, – носії чудової української мови, культури, традицій, моралі, історії.

Україна – це наша Батьківщина. Тут жили і живуть наші батьки і матері, дідуся й бабусі, брати і сестри. Усі вони – громадяни незалежної країни. Кожен із вас – теж громадянин України, бо живе на цій землі, любить і шанує своїх батьків, свою землю, рідний край.

Пригадайте, як уранці до вашого віконця зазирає лагідний сонячний промінь. Цей промінчик – маленька золота частинка великого щедрого сонця. Так і кожен з вас, діти, є невід'ємною частиною славного народу України. Ми маємо знати, вивчати його минуле.

У Святому Письмі сказано: «Пам'ятайте про дні давні, розважайте про роки усіх поколінь» (Повт. зак. 32:7).

Свою історію має і християнство, яке 1030 р. тому започаткував у Київській Русі князь Володимир.

3.2. Словникова робота.

На дошці записано слова: «Київська Русь», «християни», «хрещення» (колективне пояснення значень цих слів).

Київська Русь – так у сиву давнину називалася наша держава.

Християни – ті, хто вірить у Бога, Ісуса Христа і виконує Заповіді Господні.

Хрещення – обряд занурення у воду. Ісус Христос приймав хрещення на річці Йордан.

3.3. Розповідь учителя. Презентація.

Київська Русь була могутньою європейською державою, добре відомою у багатьох країнах світу. Але наші предки не вірили в Бога. Вони поклонялися дерев'яним фігуркам – божкам, думаючи, що ті зможуть у чомусь допомогти. Постійні війни й сутички між самими князями послаблювали Русь. І от у 945 році влада перейшла до княгині Ольги, бо її чоловік Ігор загинув, коли збирав данину. Вона стала першою

християнкою на чолі нашої держави й до цього наверталася свого внука Володимира.

У 988 році князь Володимир прийняв християнство. Після цього охрестив своїх дванадцятьох синів, а згодом – і всю Русь. Давні язичницькі боги назавжди відійшли у минуле.

Хоч у 1015 році Володимира не стало, та він передав своїм синам у спадок одну з наймогутніших держав Європи. Вона була набагато більшою, ніж за часів його батька Святослава.

– Хто наставляв Володимира прийняти християнство? (*Ольга*).

– Ким вона доводилася князю? (*Бабусею*).

– Чи можливо це було без допомоги Бога? (*Ні*).

3.4. Проблемне запитання.

А хто найближчі для вас люди?

Хто допоможе скрізь і всюди?

Без них чомусь так сумно в світі

І сонце не яскраво світить.

Звичайно, це тато й мама, братик і сестричка, дідуся та бабуся – наша сім'я.

– Якими ніжними словами називають вас рідні?

– Що вони роблять для того, щоб вам добре жилося?

– А чому вони це роблять? (*Бо люблять своїх дітей*).

Ваші батьки люблять вас так само, як Бог любить усіх людей, усіх нас із вами.

3.5. Пропоную послухати відеозапис однієї із ваших мам про рід.

– Рідні люди для мене – моя родина. Тато, мама, брат і сестра – мої найближчі родичі. А вся наша велика родина, вся рідня – це також бабусі й дідуся, дяді й тітки з їхніми дітьми. Я дуже радію, коли на родинне свято всі збираємося разом. Ми спілкуємося, дізнаємося один про одного. Дякую Богові за те, що Він дав мені таку дружну родину.

Дякуємо мамі за такі гарні слова. І сьогодні на уроці ми ще більше дізнаємося про ваші родини. Для цього нам потрібно добре потрудитися. Ви готові працювати?

3.6. Мотивація навчальної діяльності.

Ви готові працювати,

Щоб гарний урожай зібрати?

3.7. Емоційне налаштування учнів.

Завдання 1

Сядьте рівно, не хиліться,

Всі терпіння наберіться.

Про родину вашу дбайте,

Кожному допомагайте.

Завдання 2

Наші колосочки добре дозріють, а квіточки будуть пишними та пахучими тоді, коли поливатиме дощик, грітиме сонечко, співатимуть птахи і ви будете усміхатися. Тож усміхнімося всі один одному.

Ви усміхнулися – і нам засяяло сонечко. (*Прикріплюємо сонечко на дошку*). У вас дуже добре все виходить.

А тепер, як тільки ми виконуватимемо нове завдання, у нас буде щось з'являтися. Це допоможе зростати на славу Божу, для Батьківщини.

Але спочатку попросимо допомоги у Творця.

3.8. Молитва.

Боже, Отче, глянь на діти,
На прекрасні твої квіти.
Світі сонцем і зірками
Над малими діточками.
Дай нам сили і охоти
До науки і роботи,
Щоб росли ми здоровенькі
На потіху батька й ненky.

3.9. Мотивація учнів засобами наочності.

– Молитву розказали, лелеку зустрічали. (Після молитви з'являється лелека).

Завдання 3

У його дзьобику наступне завдання, яке потрібно виконати.

– Склади слово із розсипаних букв. (Підказка: це одне з важливих слів уроку).

РОДИНА

Справилися. Молодці! Прикріплюємо хмаринку з краплинкою. У краплині є завдання.

Завдання 4

Ми з вами повинні дбати про своїх рідних. Адже родина – це маленька частинка України, а вона буде тільки тоді квітучою, як щастливою буде кожна сім'я.

Запитаймо у Біблії

– А про чию сім'ю ви чули у Біблії? (Адама і Єви, Захарія і Єлизавети, Марії і Йосипа).

– А хто народився у сім'ї Марії і Йосипа? (Маленький Ісусик).

– Коли це відбулося?

– У якому місті?

– Чи хотіли б ви жити у такій сім'ї? Чому?

(Йосип любив Марію, піклувався про Неї, віз її на вієлючку, коли ішли на перепис до Віфлеєма, а сам ішов пішки. Як Ісус підріс, то Йосип вчив Його столярувати, всі разом ходили до храму, були дружнimi).

– А в кого ми можемо попросити допомагати нашим сім'ям? (У Бога).

– Як зробити так, щоб колосочки (а вони у нас хлопчики) та квіточки (дівчатка) пишно зростали? (Шанувати свою сім'ю, свій рід).

3.10. Ось яку настанову дає ще одна мама: що означає шанувати рід.

– У кожного з нас є свій рід. Наш рід, майже всі наші дідуся, бабуся, прадіди і прабабуся були християни. Що ж означає – християни? Те, що вони вірили в Бога, Ісуса Христа, і жили за Його Заповідями. Хрестили своїх дітей. Навчали вірити в Бога, робили добро, молилися Богу, просили в Нього допомоги в житті.

Ми повинні шанувати свій рід – жити так, щоб родичам і нащадкам не було соромно за нас,

продовжувати ті добре справи, що їх робили наши предки. І бути вірними Богові.

Ви уважно слухали. Молодці!

До нас прилетів голуб і приніс нове завдання.

Завдання 5

Відпочиньте!

Птахи літають високо,

Риби пірнають глибоко.

Діти сідають тихенько.

Спинки у всіх рівненько.

– Чути дзвижання бджілки. Прикріплюємо бджілку на дошку. На екрані з'являється напис: «Все робіть з любов'ю!».

Завдання 6

На квітку бджілка прилетіла

Й послухати вас, діти, сіла.

У справжній християнській сім'ї все робиться з любов'ю. Послухаймо, як ви розмірковуєте про це велике почуття.

3.11. Відеозапис учнів з висловленням про те, як вони розуміють любов.

А) Це коли дідусь Андрій кожної неділі запрягає коника Гривка і везе бабу Тетяну до церкви. А потім, як закінчиться служба, привозить назад.

Б) Це коли у нашій церкві святкуємо свято жнів, і мама пече великий коровай, а тато бере і несе його, бо мамі важко, бо він оттанений.

В) Це коли всі радіють, не підвищують голос і разом їдять за столом або роблять якусь роботу, читають Біблію, моляться.

Г) Це коли бабуся з дідусем приїжджають у гості. Мама з татом дуже метушаться, наводять порядок, вішають на іконки рушники, готують щось смачненькe.

Г') Це коли тато дарує мамі квіти, які виросли на нашій грядці біля хати, що під вікном.

Полюбуватися нашою квітучою землею прискакав зайчик і приніс завдання. Він хоче ще більше дізнатися про ваші родини, тому просить створити фотоколаж із сімейних світлин, які ви принесли сьогодні з собою.

Завдання 7

Створити фотоколаж (метод нашіптування Ш. Амонашвілі).

Вчитель проходить між рядами, запитує в учнів методом нашіптування про тих, хто зображені на фотографіях. Діти відповідають, шепочучи вчителю на вушко.

– Зайчикові дуже сподобалося спостерігати, як ви щось шепчете на вушко. Він хоче ще дізнатися, які традиції є у вашій сім'ї. Адже кожна сім'я має свої традиції, які передаються з покоління в покоління. Наприклад, випікання хліба.

3.12. Традиції моєї родини.

Чути стукіт у двері. Заходить мама учениці з вишитим рушником і короваем.

Розповідь про хліб

Хліб – окраса нашого столу. Він несе в собі турботу людських рук, сонячне світло, спів польових птахів,

Методичні публікації

духмяність трав. Український хліб – найсмачніший. Коли приймають дорогої гостя, його пригощають хлібом-сіллю. Зневага до хліба – великий гріх. Якщо ми не дбаємо про хліб, то він черствіє або пліснявіє. Але хліба викидати у смітник не можна, краще віддати пташкам. Хліб – святий.

3.13. Фізкультхвилинка.

3.14. Сенкан у поєданні зі скрапбукингом.

Дякуємо мамі оплесками. На знак нашої пошаний любові до неньки складемо сенкан (вірш із п'яти рядків) у поєданні зі скрапбукингом.

Мама. (Вивішую портрет мами).

Ніжна, добра. (Яка вона? Із запропонованих слів діти вибирають найбільш влучні. Записую на дошці).

Одягає, годує, голубить. (Що робить? Вивішую картинки).

Молиться за свою дитину. (Речення із чотирьох слів про маму, щось важливе. Молиться – картинка, за свою – пишу на дошці, дитину – картинка).

Найкраща. (Слово-підсумок, узагальнення).

Мама у кожного з вас найкраща. Вона любить свою дитину, молиться за неї. Ви повинні віддячувати їй тим же. Робити все так, аби не образити рідненьку, слухатися, виконувати всі настанови. Як ви будете цього дотримуватися, то Бог вас любитиме ще більше і продовжить вам життя на землі. Так написано у Біблії. (П'ята заповідь).

3.15. Робота за підручником.

Читання вчителем вірша Василя Симоненка.

Про кого з рідних розповідається у вірші? (Про дідуся і бабусю).

3.16. Робота за малюнком.

Розгляньте малюнок на сторінці 22–23. Що ви бачите на малюнку? Які кольори використав художник?

3.17. Знайомство з деревом родоводу однієї родини.

Це дерево вишила Шинкарук Вікторія, учениця 4 класу, разом зі своєю бабусею. Бачите, яке воно розлоге та широке? Дівчинка прослідкувала своє коріння аж до п'ятого покоління.

3.18. Робота в зошиті. (сторінка 13).

Розфарбуйте малюнок дуба за зразком. (Звучить легка музика). Вдома разом із батьками складіть дерево родоводу.

IV. Закріплення й узагальнення набутих знань

А зараз ми будемо збирати урожай. Подивіться на дошку. Що сталося з нашою нивкою? Що тут відбувається?

Над полем світить сонечко, пливуть хмаринки, літають птахи, дзвижчати бджоли. Лелека, ніби

вартовий, оберігає, зайчик милується налитим колосом.

Тут поселилося добро, тут по-сімейному затишно, тут наче справжній рай.

4.1. Одягніть дерево.

Але одне деревце стіть чомусь голе. Допоможемо йому одягнутися, щоб нічого не засмучувало нас, щоб усе було яскраво. У кожного на парті є квіточка. Її ми прикріпимо на дерево, коли дамо відповідь на запитання.

4.2. Дайте відповідь на запитання.

- Що найбільше сподобалось на уроці?
- Що потрібно для того, аби родина, Україна процвітали?

4.3. Гра «Закінчіть речення».

Закінчіть речення про родину:

Міцна родина – міцна ... (Україна).

У родині треба один про одного ... (дбати).

У християнській родині все робиться з ... (любов'ю).

V. Підсумок уроку

Вчитель

У християнській сім'ї без молитви не починається і не закінчується день. У будь-якій справі ми просимо Божої помочі. Бог допомагає кожному завдяки молитвам, щирому серцю. Бог, як і наші батьки, піклується про нас. Адже недарма називаемо його нашим рідним Отцем, Батьком. Якщо Господь буде присутнім у сім'ї, то вона матиме опіку й допомогу, а тому буде щасливою. Це 1030 р. тому це зрозумів князь Володимир і хрестив Київську Русь, аби наша держава процвітала, живучи за настановами Божими.

5.1. Молитва-подяка.

5.2. Побажання.

Народна мудрість каже: «Шануй батька і неньку, буде скрізь тобі гладенько». Дорогі учні! Ви повинні любити й шанувати своїх батьків, тоді вам буде легко жити по житті.

Діти, ви дуже гарно попрацювали. Напевно, трішки втомулися, адже поле засівали, про урожай дбали. Пропоную скуштувати запашний український коровай. Упевнена, він дуже смачний.

Я вірю, що в кожне ваше серденько попаде зернятко добра. І так, як із зернятка виростає хлібний колос, так у ваших серцях проросте великий колос любові, добра, честі, поваги, справедливості. Нехай ваша душа буде такою ж величною і чесною, як безкрайє пшеничне поле, а кожна родина щасливою! Любіть Бога і один одного, бо так вчить нас Святе Письмо.

Література

1. Огульчанський Б. Християнська етика в українській культурі. Дорога Добра: навч. посіб. для учнів 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ: Сім кольорів, 2009. 84 с.
2. Лонгин (Чернуха), ігумен. Навчання християнської етики у 1 класі: метод. поради до навч. посіб. «Дорога Добра». Київ: Сім кольорів, 2009. 52 с.
3. Сиротенко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. Харків: Основа, 2003. 78 с.
4. Стельмахович М. Г. Християнська етика в початковій школі. Поч. школа. 1999. № 4.